

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Сумська обласна державна адміністрація
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН

Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції

26–27 березня 2015 року

Том 1

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2015

УДК 378:005.591.6(082)

ББК 74.584я43

I 66

*Рекомендовано до друку вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 7 від 23.02.2015 р.)*

Редакційна колегія:

Ю. А. Картава – кандидат педагогічних наук, доцент;

О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор;

С. М. Кондратюк – кандидат педагогічних наук, доцент;

С. Б. Кузікова – доктор психологічних наук, професор;

М. О. Лазарєв – кандидат педагогічних наук, професор;

О. В. Листопад – кандидат педагогічних наук, доцент;

О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор;

А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор;

Т. Б. Тарасова – кандидат психологічних наук, доцент;

І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент;

О. Ю. Щербина-Яковлева – доктор філософських наук, професор

Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 березня 2015 року, м. Суми). – Том 1. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – 392 с.

ISBN 978-966-698-190-8 (повне зібрання)

ISBN 978-966-698-191-5 (том 1)

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін».

У частині першій матеріалів конференції розглядаються філософські та методологічні засади інноваційного розвитку вищої освіти; стратегії інноваційного розвитку вищої освіти в Україні та в світі; проблеми організаційно-педагогічного забезпечення інноваційного розвитку вищої педагогічної освіти в Україні та у світі; управління інноваційним розвитком вищої освіти в глобальному та національному контекстах; психологічні основи інноваційного розвитку вищої освіти.

УДК 378:005.591.6(082)

ББК 74.584я43

Слід відмітити, що комплекс зазначених вище якостей і вмінь, сформованих на високому рівні, відповідає складовим компетентності самоосвіти, яка значною мірою сприяє успішності професійної діяльності педагога й розуміється як цілісне індивідуальне утворення, що інтегрує мотиваційно-ціннісний, організаційний, процесуально-інформаційний і контроль-рефлексивний компоненти та зумовлює не лише готовність до самоосвітньої діяльності, а й здатність до її ефективного здійснення з метою самовдосконалення та професійного розвитку [3, с. 366–370]. Для підготовки майбутніх висококваліфікованих учителів необхідно формувати в них компетентність самоосвіти, яка надає можливість реалізувати індивідуальну освітню траєкторію та є основною підтримкою адаптаційного потенціалу людини до змін як у суспільстві, так і у професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Прокопова О. С. Система професійного самовдосконалення вчителя середньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олена Соломонівна Прокопова. – К., 2003. – С. 30.
2. Рогозіна М. Ю. Педагогічні основи самоосвітньої діяльності майбутніх вчителів природничих дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / М. Ю. Рогозіна. – Донецьк, 2005. – 20 с.
3. Щолок О. Б. Інформаційно-навчальне середовище як чинник формування компетентності в майбутнього фахівця у процесі самоосвіти / О. Б. Щолок // Педагогічні науки : збірник наукових праць. – Випуск 43. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2010. – С. 366–370.

С. О. Шехавцова

ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УНІВЕРСИТЕТІ

На сьогодні, актуальними напрямками формування суб'єктності студентів педагогічних спеціальностей у процесі фахової підготовки є застосування педагогічних технологій, які б сприяли особистісному розвитку студентів як суб'єктів професійно-педагогічної діяльності. Особливістю процесу формування суб'єктності студентів педагогічних спеціальностей в університеті є створення інноваційного організаційно-педагогічне забезпечення вищої педагогічної освіти.

Проблема інноваційного забезпечення вищої педагогічної освіти в процесі фахової підготовки студентів педагогічних спеціальностей у контексті формування суб'єктності було досліджено в наукових роботах Ф. Аліпханової, М. Боритка, Т. Гушиної, А. Деркача, О. Дубасенюк, Е. Зеєра, І. Зимньої, Н. Мерзлякової, Л. Пак, П. Пікасистого, С. Савченка, Л. Скорич, В. Сластьоніна, Д. Тирсикова та ін.

Мета статті – визначити особливості дистанційної форми суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками навчального процесу в університеті.

Оскільки при суб'єкт-суб'єктній взаємодії відбувається трансформація традиційної ролі педагога, тобто поступово втрачається функція викладача як

носія інформації, то відповідно викладач перетворюється на організатора, консультанта керівника й експерта самостійної роботи студентів [1, с. 17]. Усе це потребує пошуків нових засобів створення суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії між учасниками навчального процесу. Нами пропонується, з одного боку, традиційна очна форма суб'єкт-суб'єктна взаємодія між викладачем і студентами в процесі навчання в університеті (педагогічні ситуації, рольові ігри, портфоліо тощо), і дистанційна форма суб'єкт-суб'єктної взаємодії, яка передбачає, наприклад, консультування студентів в процесі проходження педагогічної практики (безперервної або виробничої); у процесі підготовки індивідуальних, групових проектів. Тобто консультування з викладачем не повинно зводитися лише до очної форми, оскільки і студенти, і викладачі повинні бути мобільні у створенні суб'єктного простору студентів і, безпосередньо, власного. Тому, ми вважаємо, що дистанційна суб'єкт-суб'єктна взаємодія повинна бути обов'язковою, оскільки студент має можливість отримати консультацію, а викладач має можливість методично проконсультувати студента незалежно від місця й часу.

Слід зазначити, що дистанційна суб'єкт-суб'єктна педагогічна взаємодія має певні особливості на відміну від природно-мовленнєвої педагогічної взаємодії. Проблеми організації дистанційного навчання та характеристики дистанційної комунікації в навчальних системах було проаналізовано в роботах Ю. Машбиця. З позицій дистанційного навчання науковці виділяють варіативні та інваріантні складові. Інваріантні складові передбачають такі характеристики педагогічної взаємодії, що визначаються перцептивними й універсально психологічними особливостями учасників суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Варіативні складові характеризують певні риси учасників взаємодії, які формуються під впливом сповідуваної педагогом освітньої ідеології, відповідно до його ціннісних орієнтацій та особистісних характеристик [2, с. 62].

Слід визначити також проблеми, які можуть виникнути в процесі дистанційної взаємодії між учасниками. Такі проблеми, очевидно, потребують уваги з боку викладачів та їх безперечного розв'язання. Серед таких проблем ми вважаємо:

по-перше, у процесі дистанційної взаємодії відбувається переосмислення традиційних функцій педагога та студента, тобто педагог, більшою мірою, намагається забезпечити сприятливі для навчання умови й підтримує мотивацію до навчання. Водночас роль студента стає активнішою та він намагається перебрати на себе черезмірну ініціативу, що повинно бути скориговане викладачем;

по-друге, дистанційна віддаленість викладача та студентів, крім переваги, щодо зручності взаємодії в будь-яких умовах, має також певні проблеми, пов'язані з відсутністю безпосереднього візуального контакту, тобто неможливість отримання додаткової невербальної інформації задля ефективної взаємодії між учасниками;

по-третє, певна ізольованість утруднює формування індивідуального особистісного портрету студента, а також формування портфоліо студента з метою продуктивної підтримки суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії;

по-четверте, відсутність візуального контакту позбавляє педагога використовувати один із поширених репродуктивних методів навчання, а саме: повторення продемонстрованого педагогом, тобто студент позбавлений можливості копіювання [2, с. 91].

Беручи до уваги вищезазначене в контексті дистанційної суб'єкт-суб'єктної взаємодії може виникнути певне відчуття ізоляції у студента, відчуття негативних емоцій, викликаних почуттям самотності в дистанційному середовищі. Очевидно, що проблема самотності є важливим критерієм задоволення дистанційної суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Задля подолання такої проблеми ми вважаємо доречним створення педагогом комфортного середовища в он-лайн. Тобто педагог ініціює та підтримує види неформальної комунікації, що надає студентами можливість, з одного боку, призвичаїтися до нового дистанційного середовища, а з іншого, – відчуті себе не стороннім, а частиною суб'єкт-суб'єктної взаємодії та скласти певне уявлення про учасників групи й викладача [3, с. 307]. Цей етап передбачає встановлення довірливих стосунків між учасниками педагогічної взаємодії та можливість знайти друзів за інтересами в процесі навчання. Доцільне також на цьому етапі ініціювати створення «віртуального Я» задля презентації себе в онлайн-просторі. Так, зазначений етап дистанційної взаємодії сприятиме подоланню почуттів ізолюваності у студентів.

Якщо говорити про організацію дистанційної суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії, то в організації такої форми значущу роль відіграє зворотній зв'язок. У соціально-психологічному контексті це означає отримання інформації від оточуючих про те, як вони сприймають поведінку того чи іншого студента в процесі дистанційної взаємодії. Зворотній зв'язок надає можливість студентові усвідомити та скоригувати власну активність відповідно до оптимальної стратегії діяльності в штучно створеному середовищі. Надалі студенти мають можливість набути безпосередньо суб'єктний досвід у реальному житті.

Таким чином, за дистанційної форми створення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками навчального процесу відповідальність за результати однаковою мірою будуть залежати як від викладача, так і від самого студента. У контексті дистанційної форми навчання ключова функція викладача полягає в підтримці емоційно-вольової сфери студентів задля постійної працеспроможності учасника (студента) протягом усього курсу. Існує два способи створення мотиваційного впливу, а саме: зовнішнє стимулювання та самомотивація. Якщо зовнішнє стимулювання здійснюється завдяки постійному контролю викладача завдань, віртуального спілкування групи, то самомотивація вимагає від студентів самостійного досягнення бажаних результатів поза межами дистанційного навчання, зокрема, у процесі проходження педагогічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти) : навч.-метод. посібник / авт. кол. ; за ред. М. Л. Смульсон. – К. : «Педагогічна думка», 2008. – 256 с.
2. Машбиц Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения: (Педагогическая наука – реформе школы) / Ефим Израилевич Машбиц. – М. : Педагогика, 1988. – 192 с.
3. Тверезовська Н. Т. Закономірності функціонування інформаційних технологій / Н. Т. Тверезовська // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. – Вип. 35. – Кривий Ріг : Вид. КПІ ДВНЗ «КНУ», 2012. – С. 301–310.

І. Ю. Щербань, Н. В. Гут

Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Реформування системи вищої освіти в Україні сьогодні визначає одним зі своїх провідних завдань забезпечення підготовки кваліфікованих спеціалістів різних галузей народного господарства високим рівнем володіння іноземними мовами. Відповідні нові вимоги висуваються до методики викладання іноземних мов у навчальних закладах на різних етапах навчання.

У процесі вирішення проблеми викладання іноземної мови у вищій школі на перший план виступає завдання розроблення та застосування на практиці інноваційних методів навчання, що характеризуються більш гнучкою, ефективною стратегією формування фахівця на основі національного та світового досвіду; чіткою моделлю наукового й навчально-методичного забезпечення процесу навчання та засвоєння іноземної мови, а також сучасною високоефективною технологією навчання.

Розгляду аспектів інноваційної діяльності в галузі освіти присвячено низку праць науковців, зокрема проблеми вдосконалення навчально-виховного процесу у ВНЗ розглядають З. Абасов, А. Алексюк, С. Гончаренко, І. Зайченко, І. Зязюн, В. Кремень, Г. Сиротенко; інноваційні педагогічні технології досліджують О. Євдокимов, М. Жалдак, І. Носаченко, В. Олійник, І. Підласий, М. Поночовний; теоретичні питання педагогічної інноватики, визначення структури, закономірностей функціонування й розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах вивчають О. Божко, Л. Буркова, Л. Ващенко, І. Дичківська, Н. Федорова та ін.

Питання інноваційної діяльності педагога є одним із ключових сучасної педагогічної науки. Це засвідчує нова галузь педагогічного знання – педагогічна інноватика (лат. *innovatio* – оновлення, зміна), що займається відбором, теоретичним осмисленням та класифікацією педагогічних інновацій. Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами в суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Нині створюється нова педагогіка, основною характерною ознакою якої є інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому.

Основою для забезпечення інноваційної діяльності викладача є інноваційний потенціал, інноваційна активність педагога та готовність до здійснення інноваційної діяльності. Інноваційний потенціал викладача іноземної мови визначають як налагоджену, цілісну та диференційовану

Наукове видання

Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН**
(26–27 березня 2015 року)

Том 1

Суми : Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015 р.
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальний за випуск *А. А. Сбруєва*
Комп'ютерна верстка *І. А. Чистякова*

Підписано до друку 23.02.2015.
Формат 60x84/16. Гарн. Times. Папір офсет.
Друк ризогр. Ум. друк. арк. 23,03
Тираж 200 пр. Вид. № 8.

Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002

Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка